

Tenojoen ja Pulmankijoen havainnointi: pitkän ajanjakson jokiuoman ja hydrologian muutokset

Eliisa Lotsari, Aalto University, eliisa.s.lotsari@aalto.fi

Ville Kankare, University of Turku, ville.kankare@utu.fi

DIWA webinar, 27.3.2026

Tutkimusalue

- Tenojoki:
 - havainnointia 2007 lähtien
- Sivujoki Pulmankijoki:
 - avouomatilanteiden havainnointia 2005 lähtien
 - jäänalaisten olojen havainnointia 2014 lähtien.

Digital
Waters

Pitkäaikainen havainnointi / Pulmankijoki esimerkkinä

ILMATIETEEN LAITOS
MÉTÉOROLOGISKA INSTITUTET
FINNISH METEOROLOGICAL INSTITUTE

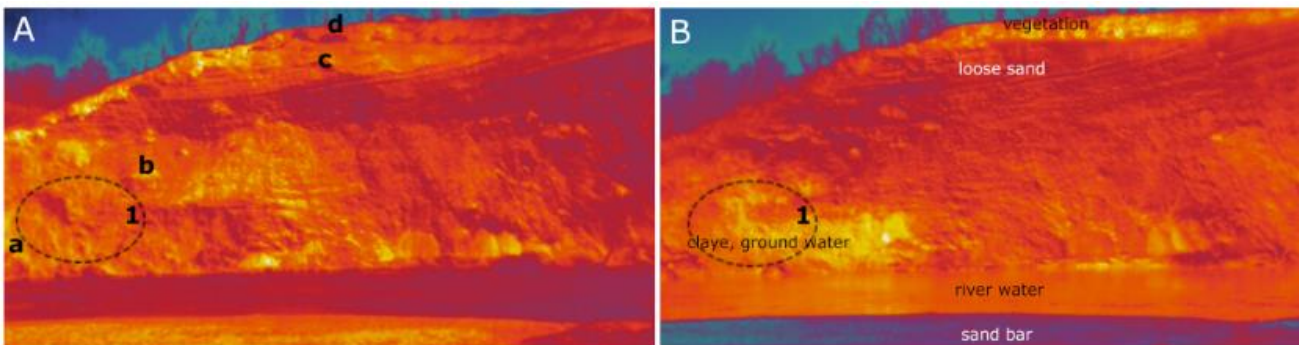
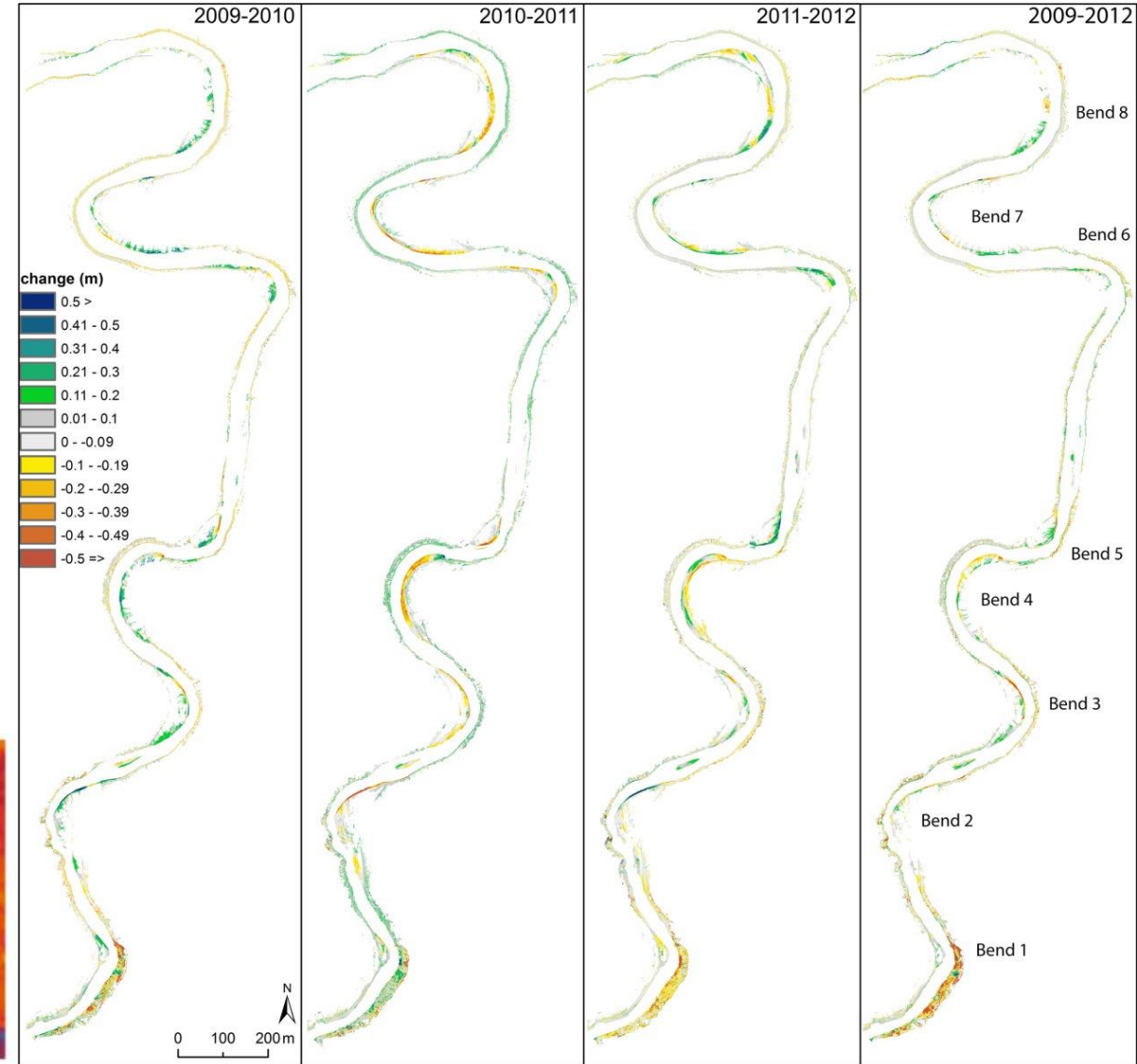
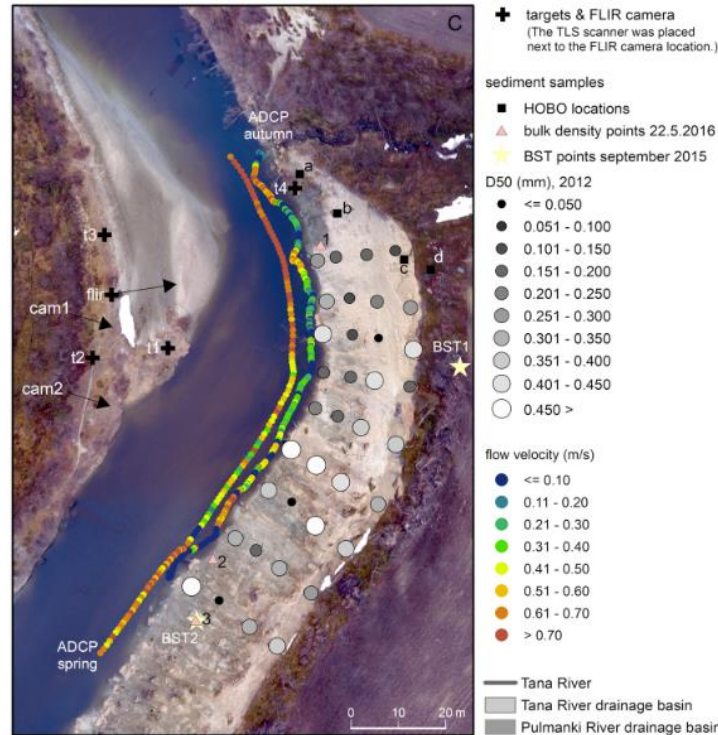

Pitkäaikainen havainnointi / Pulmankijoki esimerkkinä

- Hydrologia: Vedenkorkeus, virtaama, virtausnopeus, maaperän kosteus
- Aineskuljetus: vedenlaatu, pohja-aineskuljetus
- Topografia: uoman kaikuluotaus, maanpinnan muutokset, jokitörmien sortuminen, palsasuon muutokset (ikiroudan sulaminen)
- Jääprosessit: jään muodostuminen, jäänpaksuus, virtausolot
- Mittauskampanjoita 3 kertaa vuodessa 2014 alkaen: toukokuu, syys-lokakuu, helmikuu. Tätä aiemmin ~2 kertaa vuodessa (syksy, kevät)

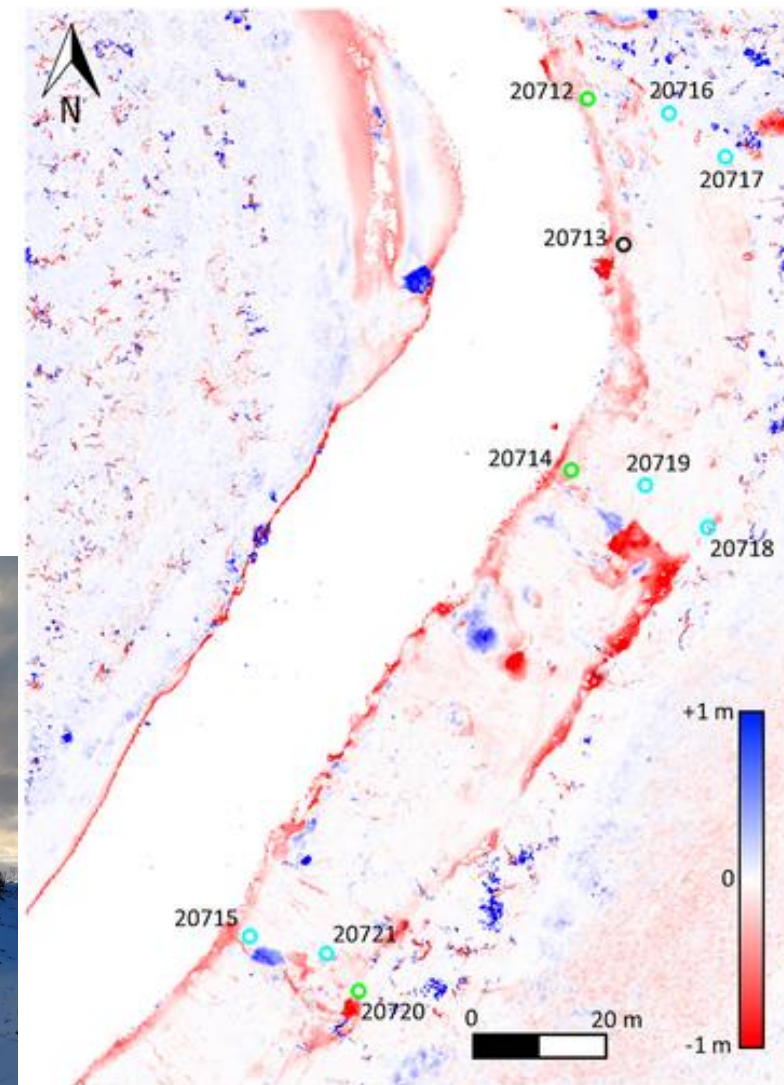
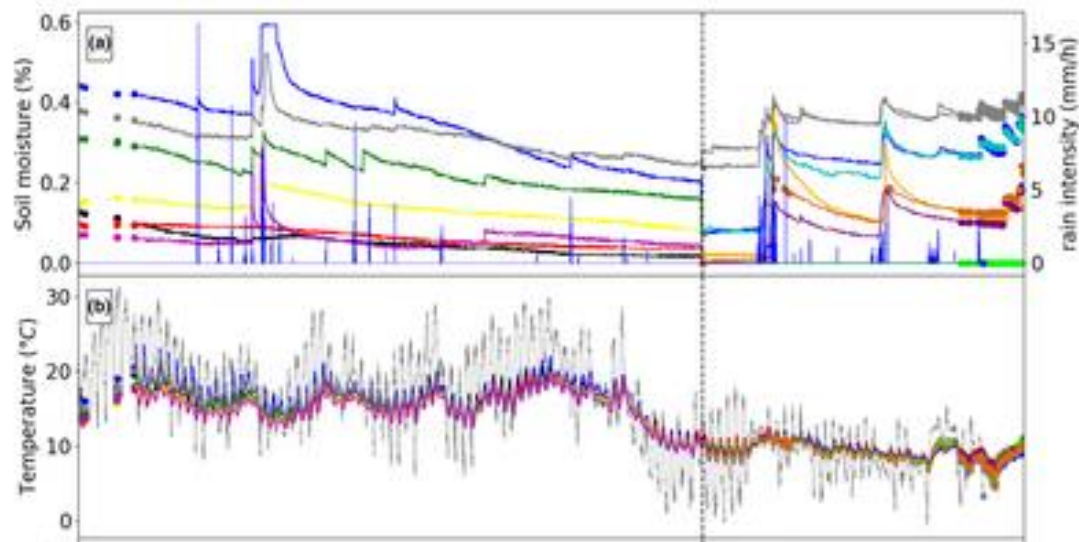
Jokiuoman muutokset

- Lotsari ym., 2019, ESPL DOI: 10.1002/esp.4796
- Lotsari ym., 2014, WRR (<https://doi.org/10.1002/2013WR014106>)

Maaperän kosteus, lämpötula, like ja suolaisuus: reaaliaikaista aineistoa maastosta

- Jäätymis-sulamis- syklit ja törmäeroosio.
- van Rooijen, E., Dietze, M., Lotsari, E. 2023. ESPL. <https://doi.org/10.1002/esp.5640>
- van Rooijen, E., Lotsari, E. 2024. Geomorphology. <https://doi.org/10.1016/j.geomorph.2024.109140>

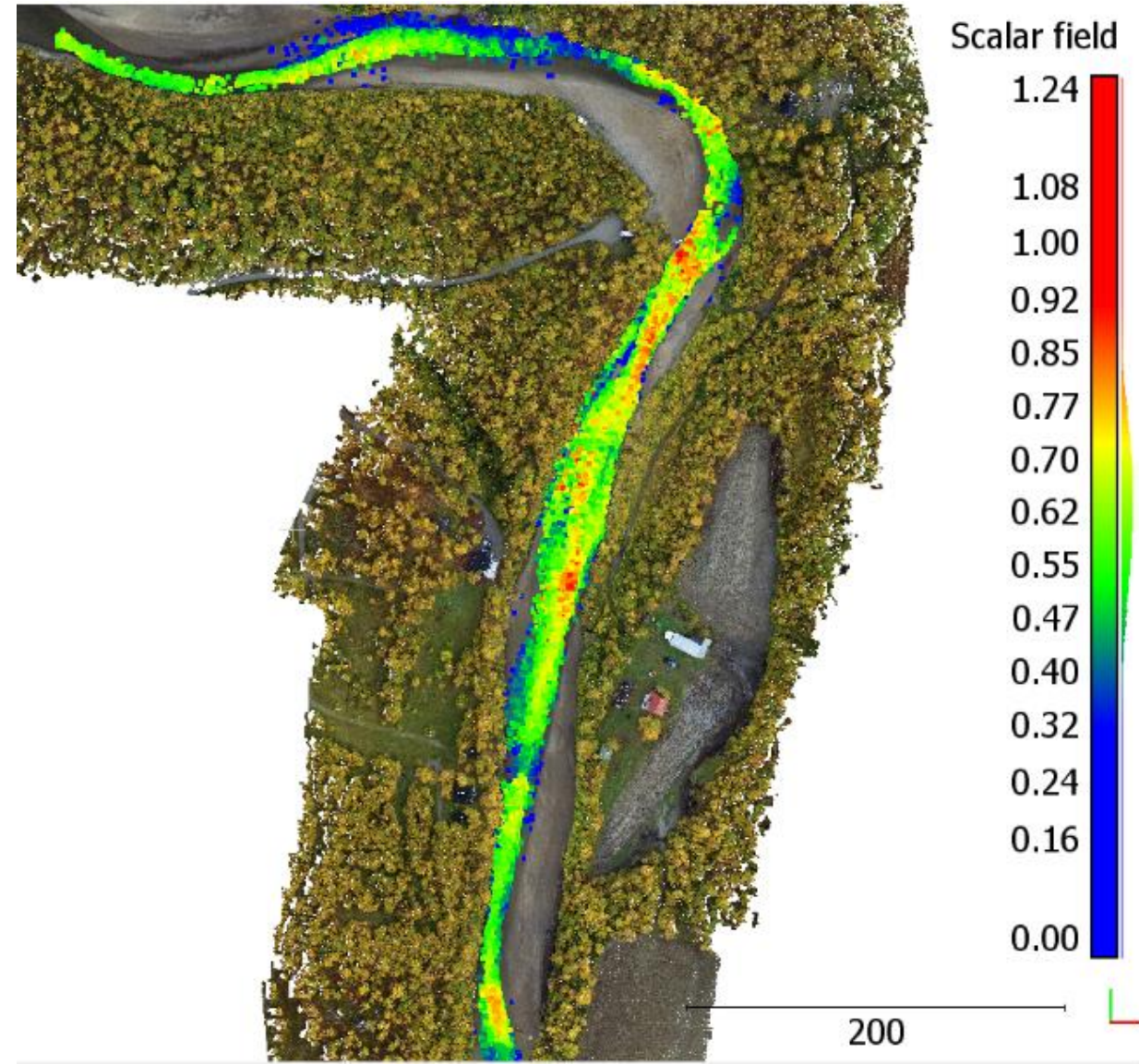
Ilmakuvaus

- Matrice M300 system, esimerkkinä:
 - Multi-spektraalinen kamera (10 kanavaa), Micasense: vedenlaadun analyysit työn alla.
 - Lämpökamera (wiris)
 - Ikiroudan muutokset, uomaverkoston muutokset, törmän eroosio, maan sulaminen, pohjaveden suotautuminen.
 - Virtausnopeuksien laskenta videoaineistosta.
 - Rgb-kamerat
 - Pintamallin rakentaminen.
 - Virtausnopeuksien laskenta videoaineistosta.

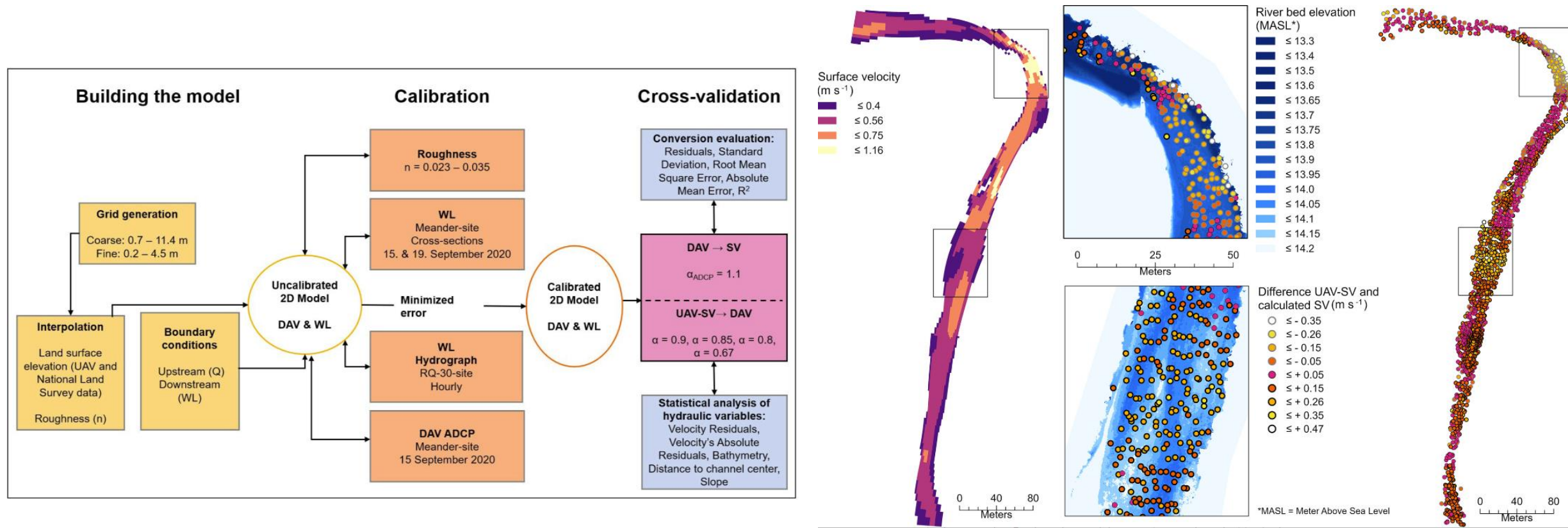
Pintavirtauksen määrittäminen

- Kehitetty edullisia havainnointimenetelmiä virtausnopeuden, morfodynamiikan ja jään kehittymisen havainnoimiseksi (drone, staattiset aikasarjakuvat, AI)
- Mahdollista käyttää virtaamien määrittämiseen muuten hankalasti mitattavista luonnonoloista (jääpadot, matalan veden tilanteet, isot tulvat ja koskialueet) -> prosessien havainnointi, mutta myös mallien parannettu kalibrointi.

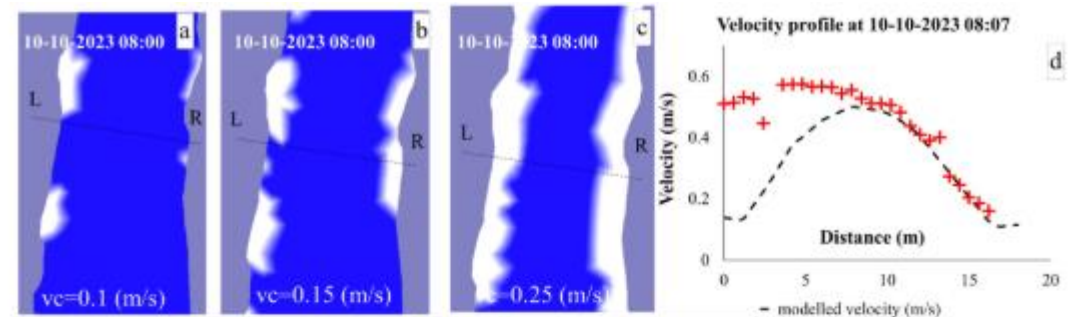
Kaksiulotteisen mallin parantaminen droneilla kuvatun videoaineiston ja siitä lasketun virtausnopeusaineiston perusteella.

- Yhteistyössä “Technical University of Dresden”:n kanssa.
- <https://doi.org/10.1002/esp.5853>

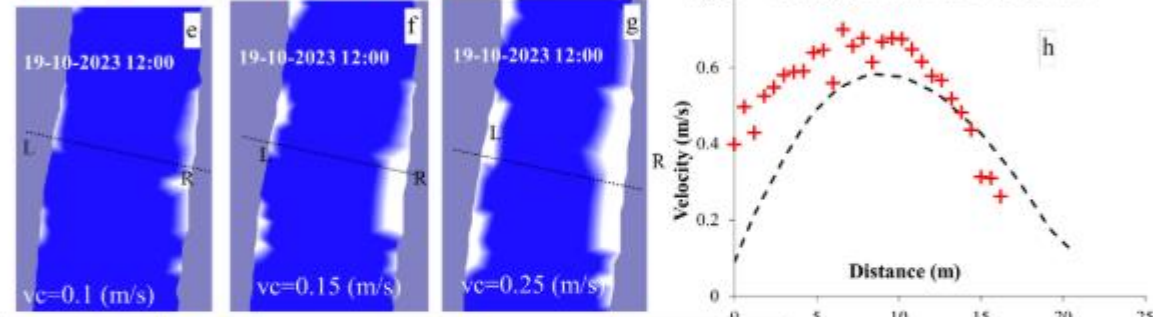
Jään ja virtausnopeuden kehitys

- Pintavirtaus mahdollista analysoida jatkuvatoimisesti.
- Takala ym. 2025, Journal of Hydrology (<https://doi.org/10.1016/j.jhydrol.2024.132447>)
- Saberi ym. 2025, Hydrological Processes (<https://doi.org/10.1002/hyp.70127>)

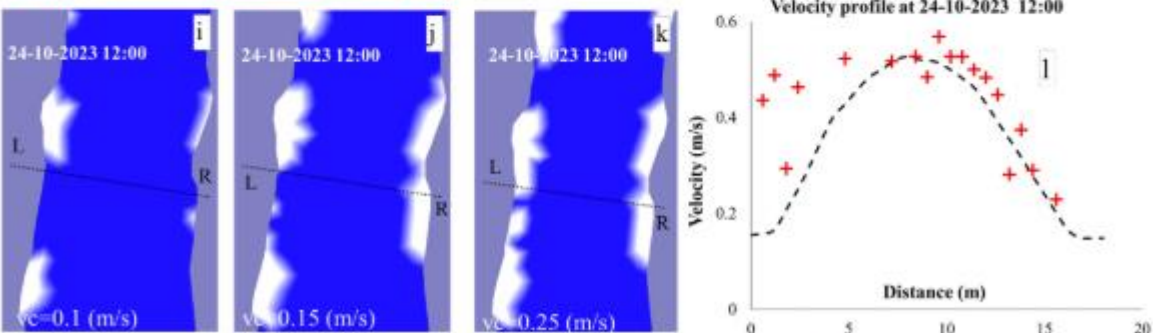
Border ice – No.1	Measured	Modelled (vc=0.1)	Modelled (vc=0.15)	Modelled (vc=0.25)
Right side	3.6 m	0 m, E = -3.6 m	3.5 m, E = -0.1 m	4.8 m, E = -1.2 m
Left side	0 m	0 m, E = 0 m	0.5 m, E = 0.5 m	4.3 m, E = 4.3 m
sum of (E)		3.6 m	0.6 m	5.5 m

E = Difference between modelled and observed value

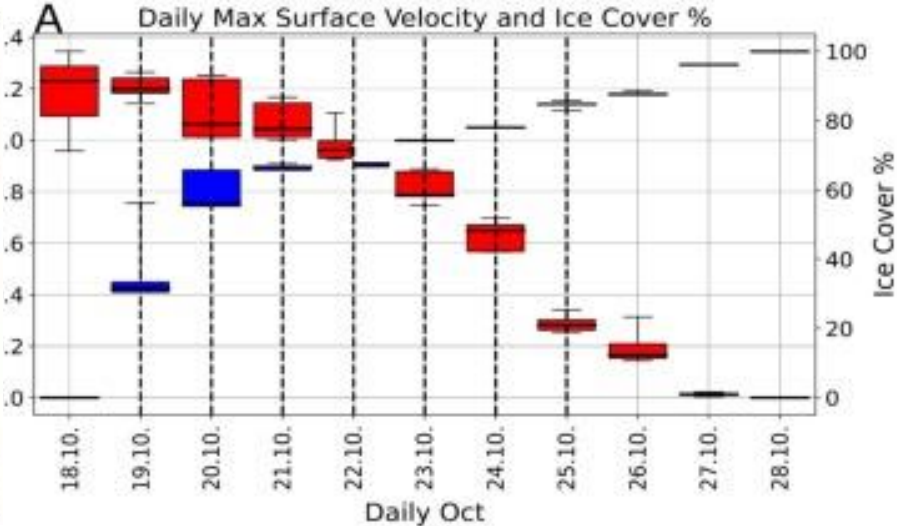
Border ice – No.2	Measured	Modelled (vc=0.1)	Modelled (vc=0.15)	Modelled (vc=0.25)
Right side	4.8 m	1.8 m, E = -2 m	4.6 m, E = -0.2 m	5.2 m, E = 0.4 m
Left side	0	0.5 m, E = 0.5 m	0.8 m, E = 0.8 m	2.9 m, E = 2.9 m
sum of (E)		2.5 m	1.0 m	3.3 m

E = Difference between modelled and observed value

Border ice – No.3	Measured	Modelled (vc=0.1)	Modelled (vc=0.15)	Modelled (vc=0.25)
Right side	4.2 m	0.0 m, E = -4.2 m	4.2 m, E = 0 m	4.2 m, E = 0 m
Left side	0	0.0 m, E = 0 m	0.8 m, E = 0.8 m	2.9 m, E = 2.9 m
sum of (E)		4.2 m	0.8 m	2.9 m

E = Difference between modelled and observed value

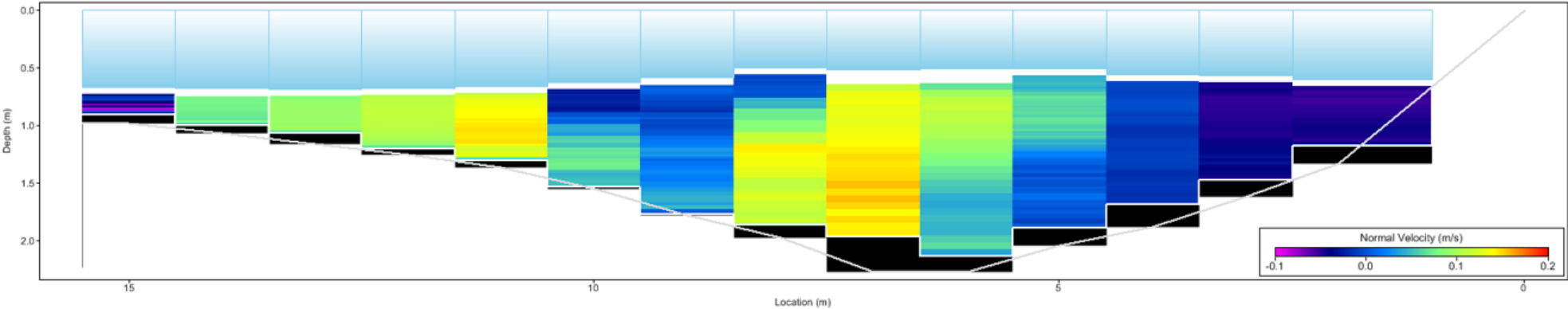
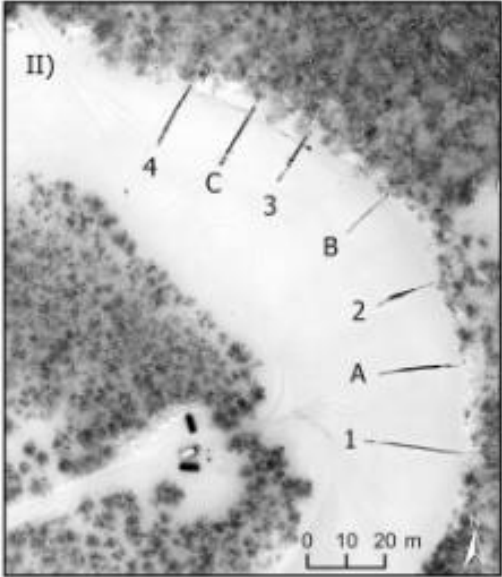

Hyyteen muodostuminen

- 20.Oct 2021 21. Oct 2021 22. Oct 2021

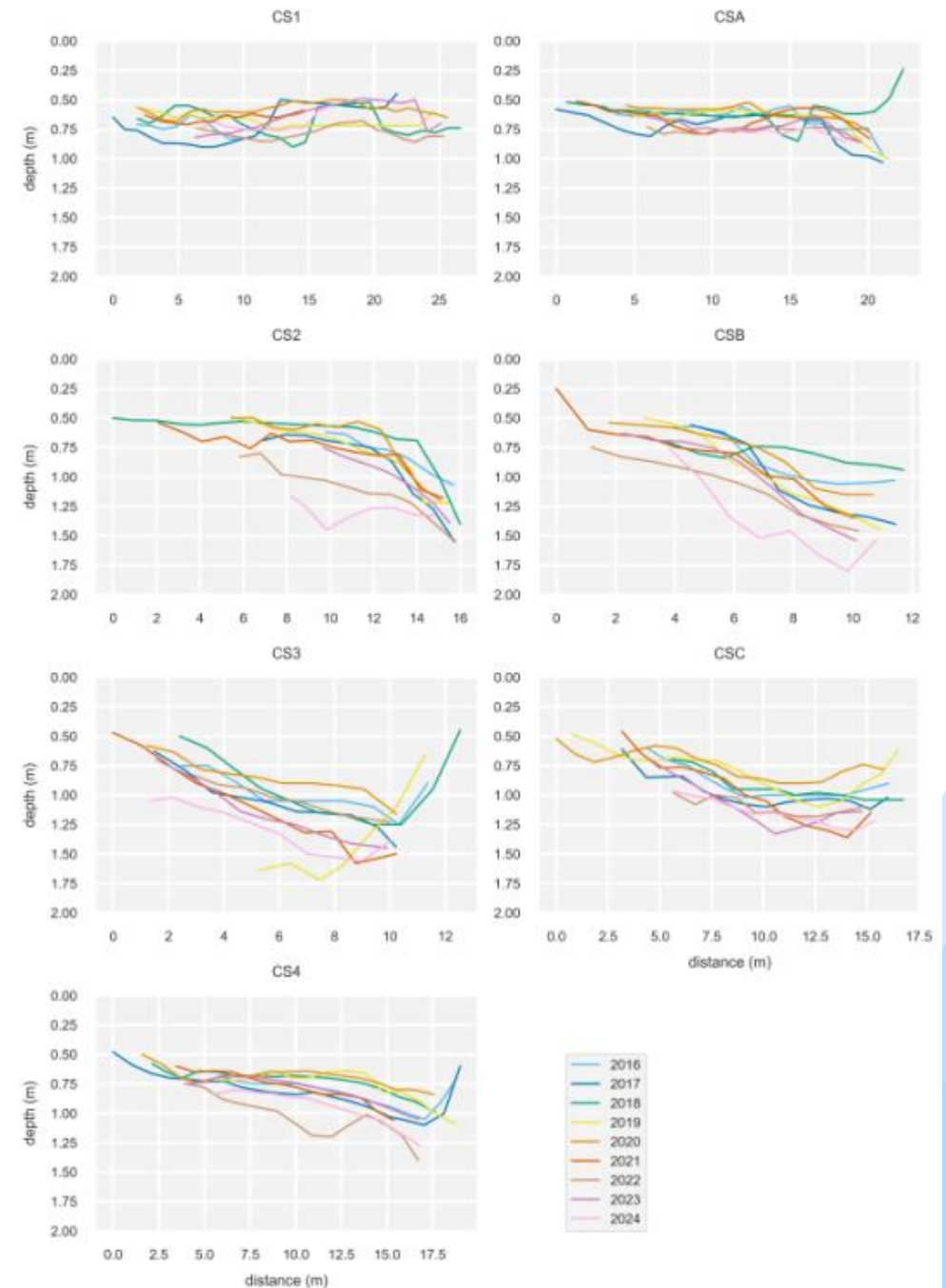
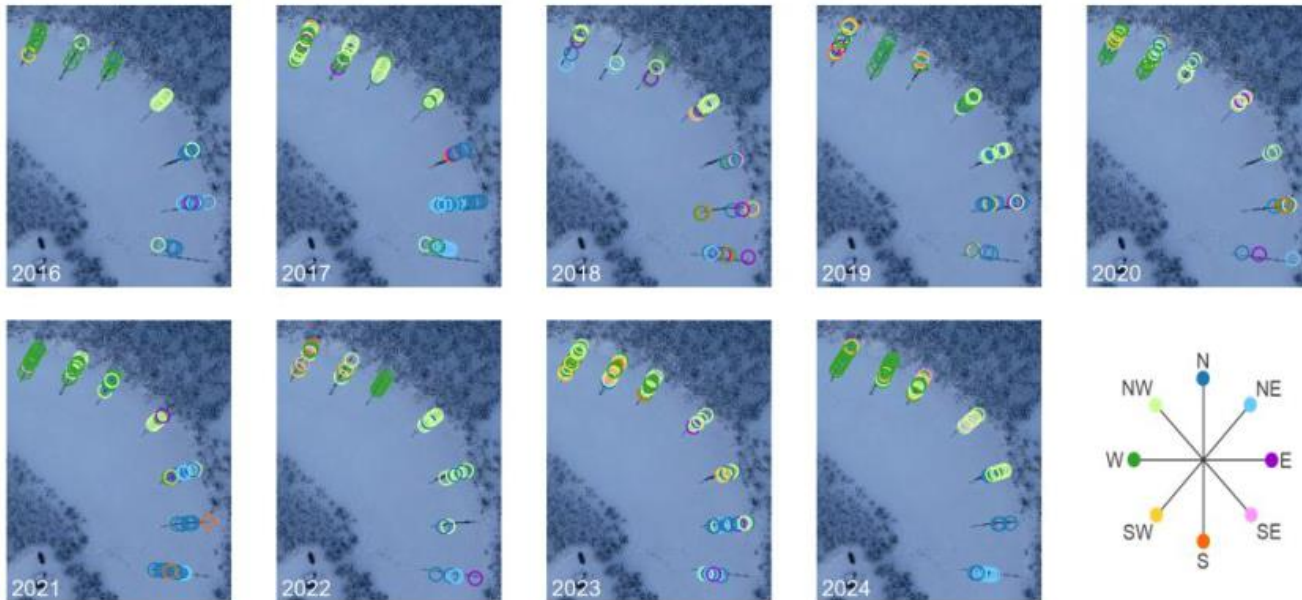
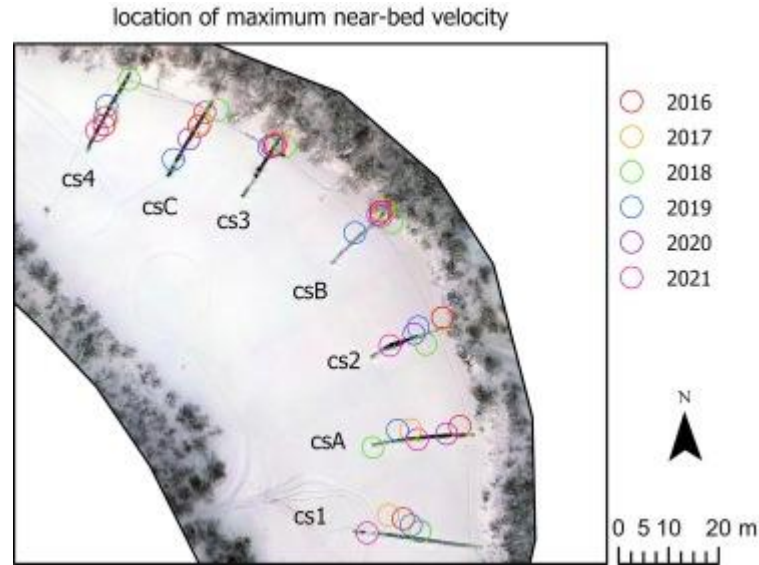

Jäänalainen havainnointi

Jäänalainen virtaus

- Lotsari ym. 2022, Journal of Hydrology. (<https://doi.org/10.1016/j.jhydrol.2022.128610>)
- Lintunen ym., WRR, 2026. <https://doi.org/10.1029/2025WR042447>

Pohja-aineskuljetus

- Välimäki ym., lähetetty,
Journal of Hydrology

Vedenalainen kuvaaminen

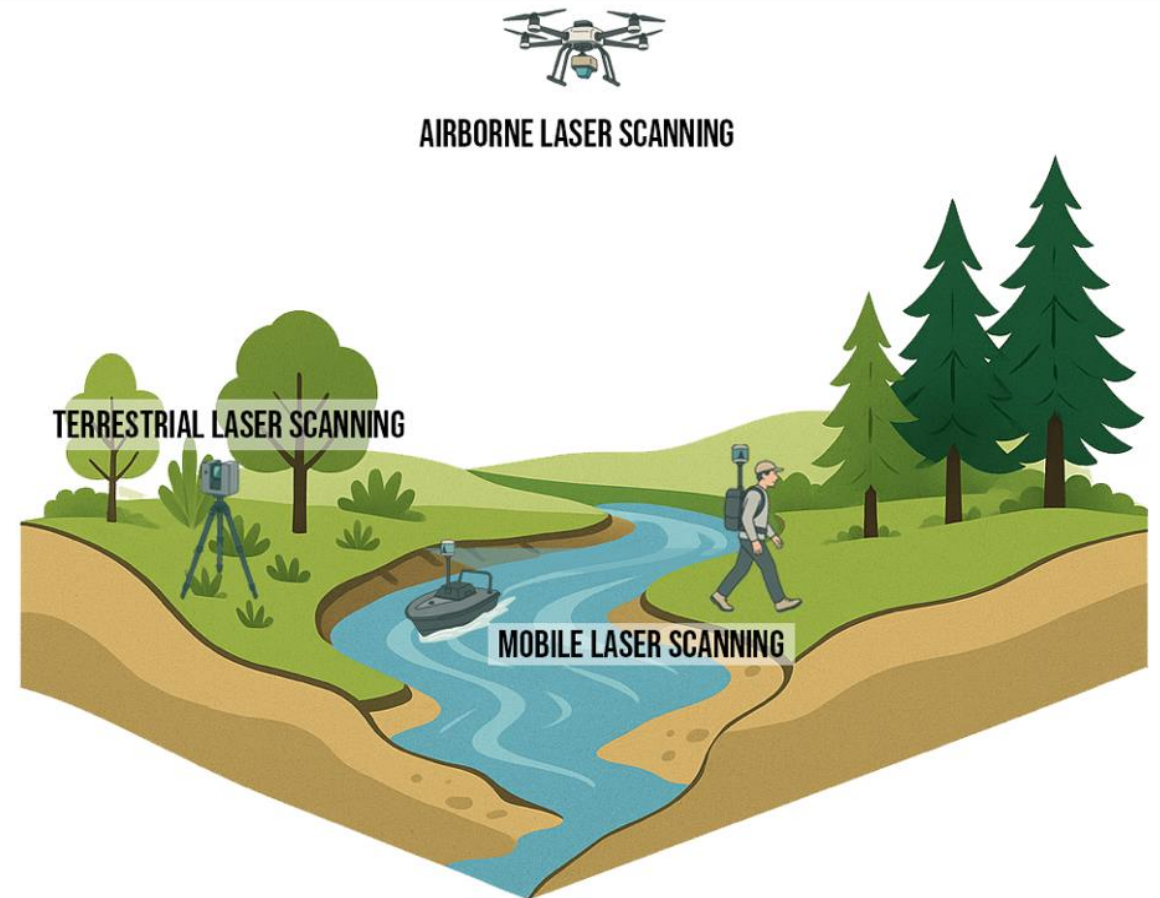
Jään ja uoman pohjan topografia

- Videot -> topografian määrittäminen
- Jään ja uoman pohjan karkeus selville -> edesauttaa mallinnusmenetelmiä. (Vaahtera ym., arvioinnissa)
- Vaahtera ym. Lähetetty/arvioinnissa.

Laserkeilaus- menetelmät

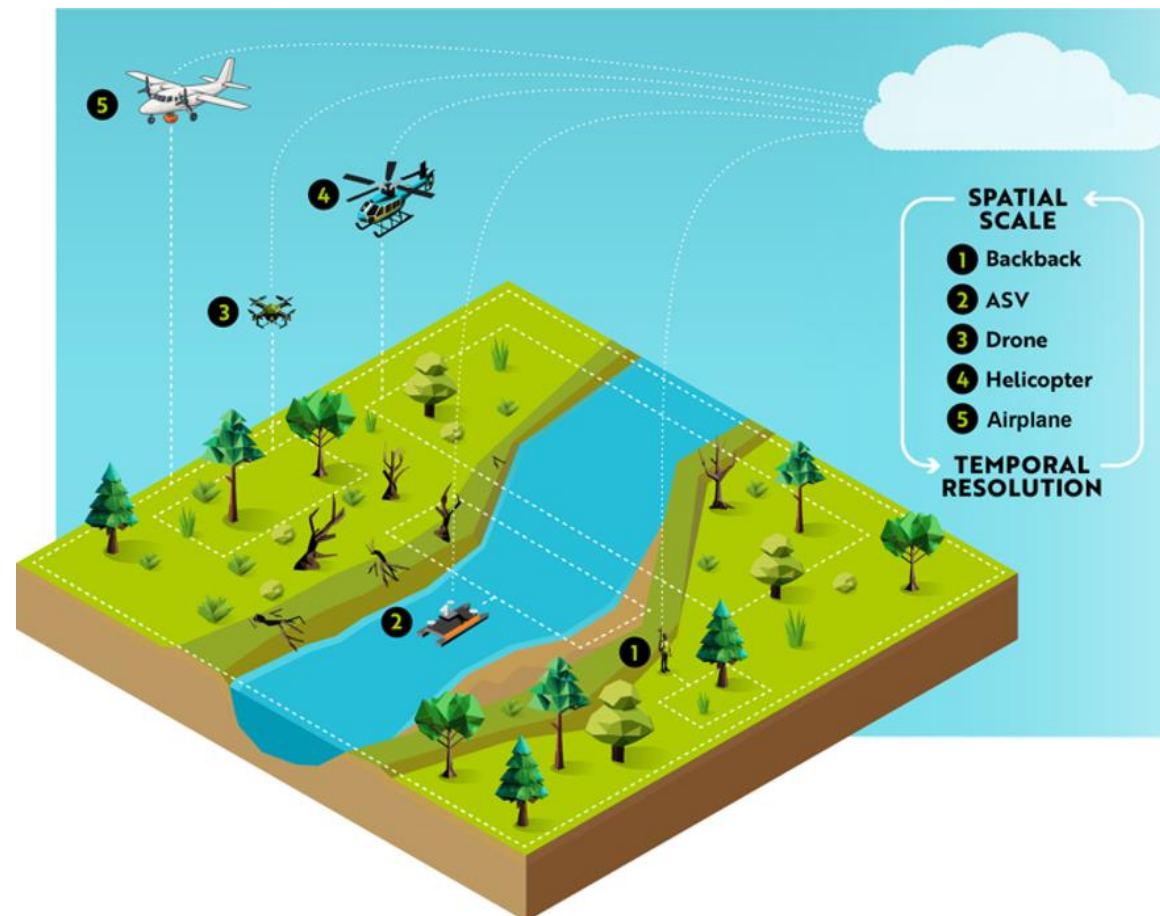
LASERKEILAUS - PERUSIDEA

- Tapa havainnoida ympäristöä yksityiskohtaisesti
- Luo kolmiulotteisen pistepilven, jossa jokaiselle havainnolle on x, y, z -koordinaatit
- Pistepilven yksityiskohtaisuus (resoluutio) riippuu mittausjärjestelmästä ja -tavasta

LASERKEILAUS - PERUSIDEA

- **Mittausalustat:**
 - **Terrestrial** – Liikkuva tai paikallaan
 - **Airborne** – Drone, helikopteri, lentokone
- **Mittaussensorit:**
 - Yksi- tai useampi aallonpituus
 - Ominaisuudet vaihtelevat
 - Nopea teknologinen kehitys
- **Mittaustrategian tärkeys**
 - Aineiston laadun varmistus

MIKSI TÄMÄ ON TÄRKEÄÄ?

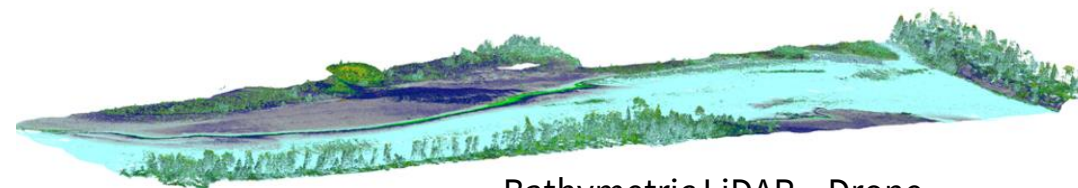
MUUTOKSEN HAVAINNOINNIN NÄKÖKULMASTA:

- **Erot spatiaalisessa ja ajallisessa resoluutiassa**
 - Määrittelee mitä tunnuksia pistepilvistä on mahdollista laskea
 - Aineiston laadun varmistus keskiössä
 - Muutoksen tulkinta ja epävarmuustekijät
 - Aineiston keruun ja analysoinnin raskaus / kustannukset
- **Mitä ominaisuutta tai ilmiötä ja sen muutosta haluat havainnoida?**

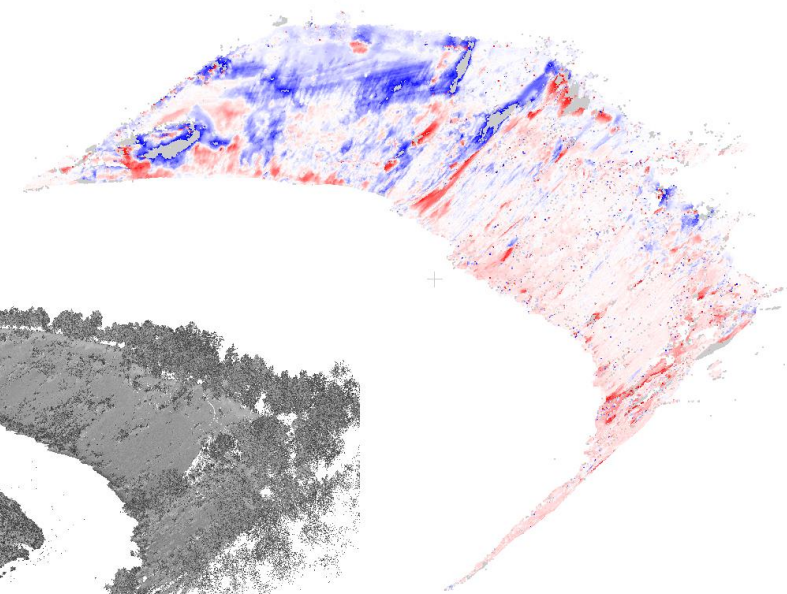

AINUTLAATUISIA AINEISTOJA

- Pitkät aikasarjat Pulmankijoelta
- Monikanavalaserkeilaus Tenojoelta
- Uudet vihreän aallonpituuden laserkeilaimet
 - Drone vs. vedenalainen

Bathymetric LiDAR – Drone

Maastolaserkeilaus aikasarja

Vedenalainen laserkeilain

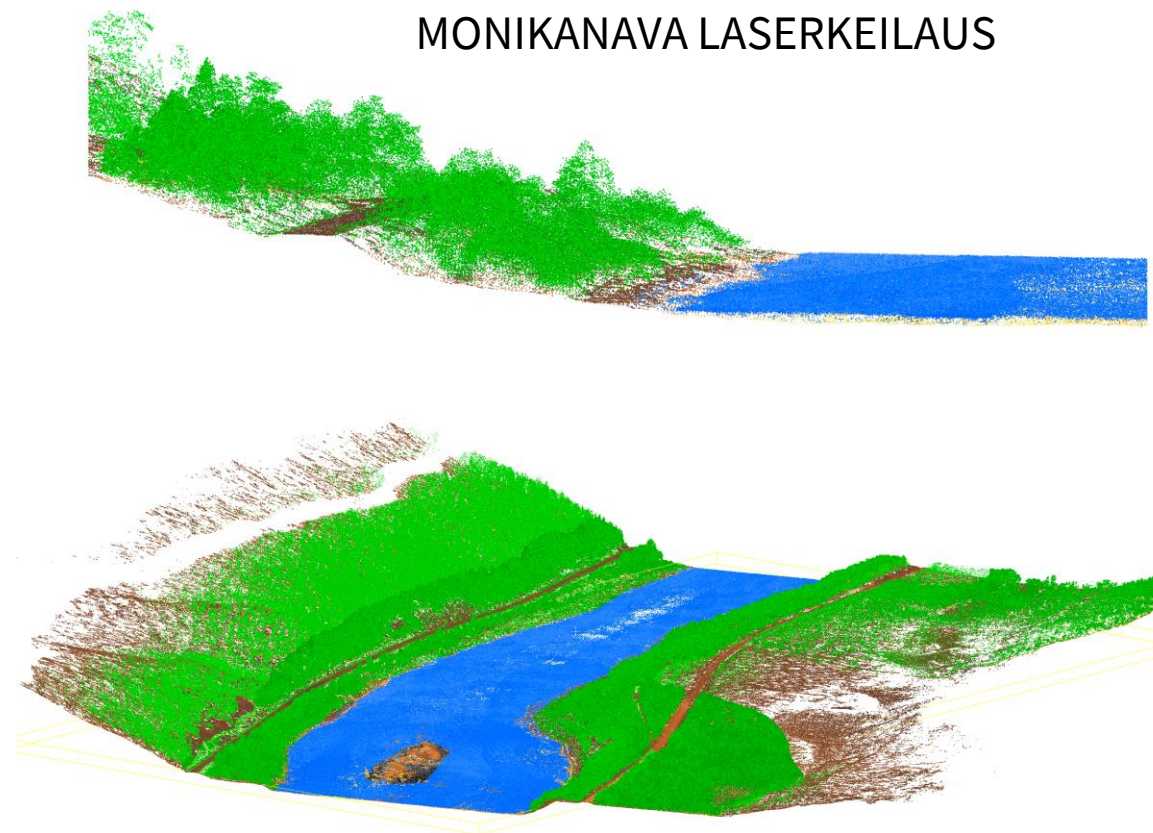

TENOJOKI

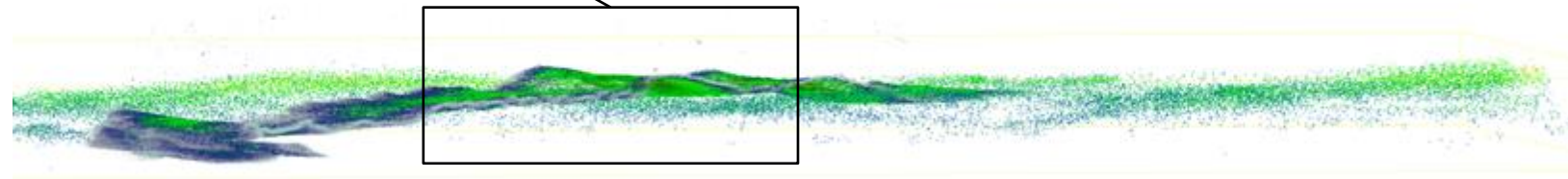
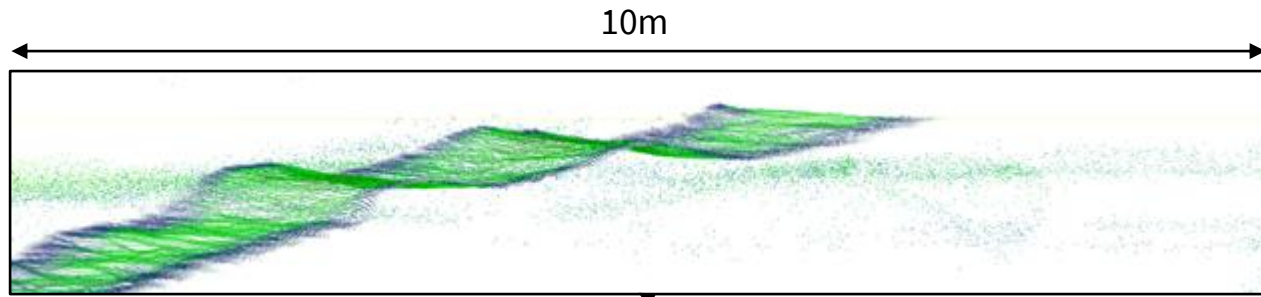
Emmy Kärkkäinen - DIWA PhD Pilot

“Seasonal Dynamics of Instream Mesohabitats Over a Long Section of a Large Subarctic River”

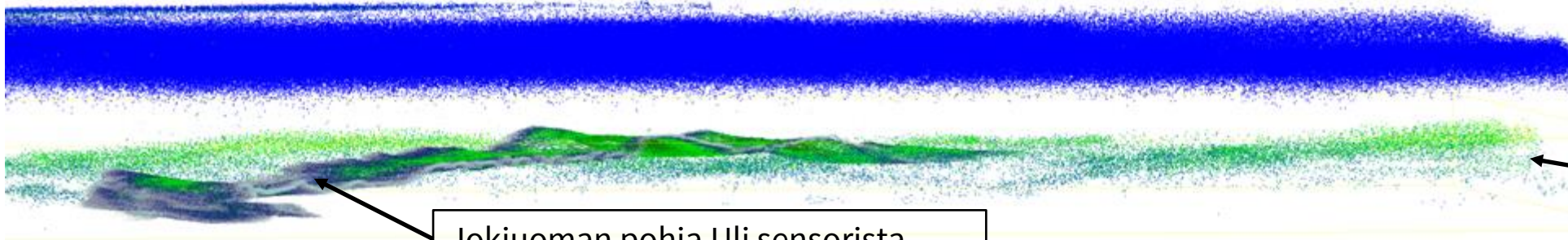
- Tutkimuksessa käytössä ainutlaatuinen **monikanava laserkeilausaineisto**
 - Kolme eri aallonpituutta (1550/905/**532** nm)

JOKIUOMAN PISTEPILVI

Jokiuoman pohja

Vedenpinta ABS sensorista

Jokiuoman pohja ABS sensorista

Jokiuoman pohja Uli sensorista

Kiitos!

Web page: www.digitalwaters.fi

Instagram: [diwa_flagship](https://www.instagram.com/diwa_flagship)

IG Threads: [@diwa_flagship](https://www.igthreads.com/@diwa_flagship)

Research Council
of Finland